

GEORGIË & ARMENIË

REISGIDS MAGAZINE

REISREPORT REISGIDS MAGAZINES

Georgië & Armenië bezienswaardigheden, achtergrondartikelen, reisverhalen en handige tips.

Hoogtepunten

Tbilisi, Kutaisi, Zwarte Zee,
Vardzia, kloosters, parken.

Ovevri wijn & supra

Proosten op het leven met de
oudste wijn ter wereld.

Wandelen & bergpassen

Mestia, Ushguli, Tusheti,
Kazbegi, Vashlovani, Adjara.

REIS
REPORT

tot Batoemi

ndent Jelle Brandt Corstius reisde
dit gebied waar naar zijn zeggen 'in
ri wel weer een ander volkje zit met
ad, dat korte tijd bezet is geweest
ijkje van de vallei ernstast'. Rustig
n is niet. Achtereenvolgens komen
nkoklii, Armenië, Abchazië,
ssie en Ossetië aan bod. Hij
gheim openlaboratorium in
at over maribauwa met Tsjeta
n slaat een ontvoerde bruid
E. In Georgië belandt hij in een
land en komt hij erachter dat
in Azerbeidzjan neemt hij een
zijn, je stinkt in ieder geval
dige en met humor vertelde
van deze voor West Euro-

flow

Land van mijn grootmoeder

Peter Balakian (1951), een Amerikaanse dichter, schrijft over zijn jeugd en zijn Armeense achtergrond. Langzamerhand komt hij erachter wat er met zijn voorouders is gebeurd tijdens het einde van het Osmaanse Rijk. Hij leeft in een beschermd, hecht familiemilieu, waarin veel aandacht wordt besteed aan eten koken, planten, kruiden, inrichting van het huis, lieding en vooral aan literatuur. Over het verleden wordt niet gesproken. Alleen de grootmoeder spreekt soms raadsels: fragmenten van metaforen en mythen waar ze niet verder op ingaat. Moeizaam ontrafelt Balakian het verleden. Op boeiende wijze geeft hij inzicht in het gedrag van zijn zich superieur voelende, fijngroede Armeense familie en komt dan bij het gruwelijke lot van zijn Armeense voorouders.

Auteur: Balakian, uitgever: Meulenhoff Boekenj

Het vogeltje en andere Armeense sprookjes

Een boek voor wie met kinderen reist of in Armenië wil kunnen meepraten over sprookjes. Elke Armeniër is opgegroeid met de sprookjes van Hovhannes Toemanjan. In dit boek zijn de mooiste sprookjes en volksverhalen van deze Dichter aller Armeniërs in het Nederlands vertaald en gebundeld, met prachtige illustraties van Harmen van Straaten. Over het vogeltje dat geeft en neemt, de laffe Nazaar die eeheld wordt, over het meisje zonder armen dat een koningszoon trouwt, over de vos zonder staart en de leugenaar die de koning te slim af is.

Een uitgave die is verschenen ter gelegenheid van de 150e geboortedag van de beroemde Armeense schrijver Hovhannes Toemanjan, en tot stand is gekomen met steun van de Ambassade van Armenië in Nederland.

Auteur: Hovhannes Toemanjan, uitgever: Rubinstein Publishing

je eenvoudig op: www.reisreport.nl/armenie

VERVOER IN ARMENIË

Auto, met of zonder chauffeur

Een auto huren geeft natuurlijk veel vrijheid. Houd er wel rekening mee dat zelf rijden een stuk avontuurlijker is dan reizen met een chauffeur. Verkeersborden en tekens hebben soms een andere betekenis, de wegen zijn niet altijd goed aangegeven, additionele aanwijzingen staan geschreven in het Armeense alfabet en bestuurders rijden regelmatig roekeloos. In Jerevan brengen de drukte en het inhaalgedrag van bestuurders veel risico's met zich mee en zijn parkeerplaatsen onduidelijk aangegeven. Buiten de stad moet je rekening houden met veel onverwachte situaties zoals gaten in de wegen en overstekende dieren. Voor je eigen veiligheid en in verband met de kwaliteit van de wegen, raden we in ieder geval aan een 4x4 te huren.

Taxi

Het gebruik van taxi's is veel gebruikelijker en goedkoper dan in Nederland of België. Het starttarief is omgerekend +/- €1,- en per km komt er €0,25 bij. Van tevoren een prijs afspreken wordt geadviseerd. Een andere mogelijkheid is gebruik te maken van taxi apps. Bijvoorbeeld de app GG (Armeens) of Yandex (Russisch). Na het downloaden van dergelijke apps (beide Engelstalig) kun je snel een taxi boeken, waarbij de prijs vooraf al zichtbaar is op je mobiel. Wel heb je dan een lokaal simkaartje nodig om verbinding te maken met het internet.

Metro

Een prettige manier om te reizen naar buiten het centrum gelegen wijken van Jerevan. Voor omgerekend €0,25 reis je snel de stad door.

Bus

Een busrit kost omgerekend €0,25. Het is goedkoop, maar niet echt betrouwbaar. Er zijn geen duidelijke tijdsaanduidingen en vaak gaan er te veel mensen in, is de bus te klein of beide. Een ritje vooraf plannen is bijna onmogelijk.

Trein

Er is één treinverbinding tussen Jerevan en Tbilisi. De treinen rijden niet elke dag, dus vooraf plannen is nodig. Een ritje kost omgerekend tussen de €15-€30. Online reserveren is mogelijk, maar het blijft aangeraden om via een (lokaal) reisbureau te boeken.

ODE

kilo-
chtige
et kli-
iteen-
anden
menie.

reistijd-
r. In deze
25 tot 30
oor Arme-

menie, met
en zijn aan

schoolvakanties, dan reis je waarschijnlijk in deze twee maanden. Dit zijn prima maanden om te reizen, maar houd er dus rekening mee dat dit wel de warmste periode is.

Laagseizoen

Van november tot en met april is het laagseizoen in Armenië. Alhoewel, in april is het al tegen de 20 graden en ook een prima maand om te reizen. December, januari en februari zijn de koudste maanden en sneeuwt het flink in Armenië. Op zijn de koudste plekken in het land kan het dan zelfs tot min twintig graden Celsius zijn. Deze sneeuw is weliswaar prachtig, maar zorg er ook voor dat wegen soms afgesloten zijn en je daarvoor niet optimaal kunt reizen. Voor wintersporters is dit wel een uitstekende tijd, waarbij februari de beste maand is om te skiën in Armenië. Het plaatsje Tsachkadzor trekt ieder jaar wintersporters, voornamelijk uit Jerevan.

Gemiddelde maximum temperatuur	Gemiddeld aantal zonnuren per dag	Gemiddeld aantal dagen neerslag per maand
-1	4	9
1	4	10
5	6	11
9	6	14
16	8	16
21	10	12
26	11	7
30	11	6
30	11	6
26	9	9
18	7	8
10	5	9
3	3	

HANDIGE KAART

Een kaart van Armenië met alle bezienswaardigheden die aan bod komen in dit magazine en nog meer andere belangrijke plekken.

TIP: Reis in onze video documentaire het hele land door. Kijk op www.reisreport.nl/armenie

Op zoek naar een geschikte rondreis door Armenië, Georgië of allebei? Bekijk onze Rondreis Vergelijker op reisreport.nl/rondreis en vergelijk het aanbod.

CASCADE

Republiek is geleidelijk aan het terras te dinermiddeld restaurant, maar nog steeds de goede service, brecht en de economie. Reserveer voor de vakantie.

een groot plein met fontein en imposante gebouwen. Zo is er ook het Nationaal Museum. Dit museum huisvest archeologische vondsten, kostbare oude munstukken. Het is een goed plekje om te lopen en het museum is zeker dat je hier 's avonds nog genoeg elke dag is er een gratis rondleiding tussen 20:00 en 22:00. De 'zinnen' in iedere avond mee op de muziek door jong en oud. Ballon- en suiker goede zaken door de altijd populaire uitstapje voor zowel toeristen en een leuke afsluiter van de dag.

populair in Armenië. Een softijsje haal van de straat in Jerevan voor een paar

plein van de Republiek langs de mooie ge- naar de Vernissage markt, gelegen op zo'n zaterdag staat de markt vol met kraampjes druk. Ben je niet op een zaterdag in Jerevan, ook doordeweeks is het nog steeds feest. Er staan wat minder kraampjes, maar steeds een leuke markt om rond te struinen. van de kraampjes beperkt zich voornamelijk op souvenirs, waarbij je vrijwel alle standaard kunt kopen in granaatappel-stijl. Een pen, mag-

neet, asbak, koffiekop etcetera. Voor Armeniërs staat de granaatappel voor vruchtbaarheid en geluk. In het weekend worden er op de markt ook veel tweedehands spullen verkocht zoals boeken, maar ook bijzondere vondsten als oude munten, sieraden en muziekinstrumenten.

Ararat museum

Naaft de granaatappel is ook Ararat cognac (brandewijn) een belangrijk symbool van het land, waar de Armeniërs trots op zijn. Word je uitgenodigd om bij Armeniërs thuis mee te eten? Zorg dan dat je genoeg eet, aangezien het glaasje cognac vaak zal worden bijgevuld. De gastheer brengt een toast uit, waarna je de cognac in één keer opdrinkt. Sta er niet van te kijken als er in rap tempo weer een nieuwe toast wordt uitgebracht.

Ararat cognac is wereldwijd bekend, maar wordt voornamelijk gedronken in de voormalige Sovjet landen. De cognac wordt al sinds 1887 geproduceerd door de Jerevan Brandy Company. Voor de liefhebber is een bezoek aan het Ararat cognac museum aan te raden. Het museum, gelegen aan de drukke hoofdstraat waar je het centrum binnenrijdt, is niet te missen. Zeven dagen per week kun je het museum bezoeken en geven gidsen rondleidingen. Zo'n rondleiding is natuurlijk niet compleet zonder het proeven van een of meerdere glaasjes uit het Ararat assortiment. Voor meer informatie kijk je op de website van het Ararat museum: en.araratbrandy.com

Matenadaran

Het Matenadaran huisvest een unieke manuscripten-collectie, van zowel Armeense alsook niet-Armeense manuscripten. De collectie is een van de oudste manuscripten-collecties ter wereld. Het museum is vernoemd naar Mesrop Mashtots, die in 405 het Armeense alfabet ontwierp. De collectie bestaat uit zo'n 17.000 manuscripten, geschreven in verschillende talen. De handschriften beschrijven bijna alle aspecten van de oude en middeleeuwse Armeense cultuur, geschiedenis, filosofie, literatuur, geografie en geneeskunde. Het Matenadaran is niet alleen een museum, maar ook een onderzoeksinstituut. De collecties worden hier bestudeerd en gerestaureerd. Het oudste manuscript dateert uit 989, het Etsjmiadzin-evangelie. Sinds 1997 staat de collectie op de UNESCO Werelderfgoedlijst voor documenten. Van dinsdag tot en met zaterdag is het museum te bezoeken.

Plein van de Republiek

Vernissage markt

DE ARMEENSE GENOCIDE

Het Ottomaanse Rijk, waar een groot deel van het huidige Armenië onderdeel van was, kende een hoogtepunt in de 16e en 17e eeuw toen het was uitgegroeid van een klein vorstendom in het huidige Turkije tot een rijk dat zich uitstrekte van de Balkan tot Jemen en van Algerije tot de Perzisch Golf. Maar in de 19e eeuw verloor het in rap tempo terrein. Griekenland en landen in de Balkan verklaarden zich onafhankelijk en de Britten bezetten Egypte en Cyprus. De gebieden in Noord-Afrika verloor het aan Frankrijk.

Rusland weet in 1828 oostelijk Armenië te veroveren op de Perzen. De Russen, een christelijk volk, werden in eerste instantie door de Armeense gemeenschap met goede hoop ontvangen en trokken ook Ottomaanse Armeniërs naar het tolerantere Russische Armenië. De Armeniërs die achterbleven drongen aan op meer gelijke behandeling binnen het Ottomaanse Rijk, maar met averechts effect. Aan het einde van de 19e eeuw werden door sultan Abdul Hamid II tienduizenden Ottomaanse Armeniërs vermoord. Een gebeurtenis die door de New York Times in 1895 de "Armeense Holocaust" werd genoemd. Een massale emigratie van Armeniërs was het gevolg, die zich verspreid over de wereld vestigden.

Als aan het begin van de 20e eeuw de Jong-Turken de macht grijpen, komt een Turks nationalisme op dat het startschot blijkt voor veel groter leed. Rellen en vervolgingen van Joden, Egyptische kopten en Armeense christenen volgden. Iedereen die "niet Turks" was moest het ontgelden. De Armeense gemeenschap week bovendien niet alleen af door religie maar de Armeniërs waren door de handel veelal aanzienlijk rijker dan hun landgenoten.

Als in de Eerste Wereldoorlog de Ottomanen in oorlog kwamen met Rusland, Frankrijk en Groot-Brittannië lijdten de Ottomanen flinke verliezen. Als zondebok worden de Ottomaanse Armeniërs aangewezen. Turks-nationalistische propaganda riep op tot het "Armeens landverraad" op tot boycot van Armeense bedrijven en naarmate de oorlog steeds slechter uitpakte voor de Ottomanen, radicaliseerde de vervolging van de Armeniërs.

In 1915 besluiten de Ottomaanse machthebbers om de Armeense bevolking te deporteren naar Syrië, dat toen nog onderdeel van het Ottomaanse Rijk was. Maar ook binnen het eigen land werden Armeniërs opgepakt, gemarteld en vermoord. Tegelijkertijd werden huizen, boerderijen, winkels, fabrieken en eigendommen van de Armeniërs onteigend wat de staat aanzienlijke belangen opleverde. Het overgrote deel van de Armeniërs die de reis naar Syrië weten te overleven, sterft alsnog als gevolg van hongers, uitdroging of moordpartijen. Armeniërs die wisten te vluchten verspreiden zich over de wereld. Nog altijd worden meer Armeniërs en nazaten buiten Armenië (de Armeense diaspora wordt geschat op 7 miljoen), dan de 3 miljoen Armeniërs binnen de huidige landsgrenzen.

Tussen de 600.000 en anderhalf miljoen Armeniërs komen om het leven in wat de Armeense Genocide wordt genoemd. Syrië ontkent echter in alle toonaarden dat er sprake was van een genocide en refereert altijd naar de Armeense kwestie. Internationaal wordt de genocide wel door steeds meer landen erkent, zoals België, Nederland en sinds 2019 ook door de Verenigde Staten. Tot grote ergernis van Turkije.

KORT

Garni tempel en het Geghard klooster

door Mariou Jacobs

Een andere geschikte dagtour vanuit Jerevan is een bezoek aan de Garni tempel en het Geghard klooster. Beide gelegen ten oosten van de hoofdstad. Garni ligt op zo'n 40 minuten rijden en een kwartiertje verder kom je aan bij het Geghard klooster.

Garni tempel

Voordat Armenië het christendom als staatsreligie aannam, eerden de inwoners vooral 'heidense' goden. De tempel van Garni is een overblijfsel uit deze periode, oorspronkelijk gebouwd in de eerste eeuw na Christus ter ere van de heilensgod Mithras, ook wel Mitra of Mihr. In 1679 stortte de tempel in door een aardbeving maar in de Sovjetperiode werd de tempel gerestaureerd en is daarmee de enige overgebleven Grieks-Romeins tempel in Armenië. Met een kenmerkende zuilengang en Ionische orde, waar de zuilen op een voetstuk staan en een versierd kapiteel (bovenaan de zuil) bezitten.

Tegenwoordig is de Garni tempel een veelbezochte toeristische trekpleister. Vanaf de parkeerplaats bereik je de tempel binnen een paar meter. De tempel ligt op een hoog rotsplateau vanwaar je prachtig uitzicht hebt over de vallei. De tempel was dan ook strategisch gelegen en lag in het Garni fort. Naast de tempel vind je binnen het complex ook nog een Romeins badhuis met een gedeeltelijk bewaard gebleven mozaïekvloer, een zevende eeuwse kerk, een koninklijk zomerpaleis en een groot aantal chatsjars. Als je geluk hebt is er een Armeens zangkoor aanwezig dat de akostiek binnen in de tempel tot zijn recht doet komen.

DE PAN-ARMEENSE SPELEN

Eens per vier jaar worden de Pan-Armeense Spelen georganiseerd waaraan atleten meedoen uit Armenië, Nagorno-Karabach en de Armeense diaspora. Om mee te kunnen doen moet de vader of moeder van de atleet van Armeense afkomst zijn. Direct of indirect (aangetrouwd). De eerste editie vond plaats in 1999. In de tempel van Garni, ten oosten van Jerevan, werd een vlam ontstoken die door olympisch turnkampioen Albert Azarjan naar de openingsceremonie in het stadion te Jerevan werd gebracht.

Symfonie van stenen

vlakbij de ingang van de tempel kun je een wandeling maken naar het kloostercomplex van Havuts Tar uit de 11e eeuw. Je loopt dan de Azat-rivierkloof in en ziet prachtige kliffen van goed geconserveerde basaltkolommen. Deze doen je denken aan grote versteende regendruppels en als je er vlak voor staat en er lang naar blijft kijken, lijken ze op je af te komen. Deze rotsformatie wordt de Symfonie van stenen genoemd. Met een 4x4 is het ook mogelijk om hier naartoe te rijden via een andere weg. Je moet dan wel zo'n 10 minuten omrijden. De weg is niet geasfalteerd en op delen avontuurlijk te noemen.

Garni

OMDRAAIEN
OM HET GEORGIË
MAGAZINE TE
BEKIJKEN!

OVER REISREPORT

Allereerst willen wij, Marlou en Godfried, hartelijk danken voor het aanschaffen van dit magazine. Met veel enthousiasme en liefde hebben we het gemaakt en hopen we goed op weg te hebben geholpen voor jullie eigen reis.

Met REISREPORT hebben we als mislukte reizen interessanter maken. Niet alleen zorgvuldig onderzoek en hoogwaardige producties, maar ook zeker bij de keuze van onze bestemmingen. Een onafhankelijk literair reisplatform, voor de geïnteresseerde reiziger. We richten ons daarbij hoofdzakelijk op de volwassen reiziger met een diepe interesse in cultuur, natuur, geschiedenis en mensen. De veelal ervaren reiziger die bereid is van budget accommodatie en lange busritten te genieten. Het magazine is ontgroeid, maar wel op een natuurlijke wijze zelfstandig of in kleine groepjes intrigerende bestemmingen bezoekt.

REISREPORT startten we in 2017 met een klein aantal video documentaires en is inmiddels uitgegroeid tot een volwaardig reisplatform. Jaarlijks helpen we vele honderden Nederlandse en Belgische reizigers om op verschillende manieren. Met naast reis magazines, een populaire app en webinars, worden video's en documentaires voorbereid door

DE WORDING VAN GEORGIË

In de klassieke oudheid was het gebied van het huidige Georgië min of meer verdeeld in twee koninkrijken. Colchis in het westen, gelegen aan de Zwarte Zee en Kartli (ook bekend als Iberië) in het oosten. Kartli zou in de 4e eeuw de tweede christelijke natie worden. In de voetsporen van buurland Armenië. Colchis zou bekendheid krijgen door de Griekse mythe over Jason, Medea, het Gulden Vlies en de Argonauten.

Als de Romeinen in het gebied arriveren, komt aan deze twee koninkrijken vrij snel een eind in de eerste eeuw voor Christus. Ook andere grootmachten als de Perzen, Byzantijnen, Arabieren en Turken strijden met wisselend succes om delen van het gebied.

In de elfde eeuw wisten verschillende vorstendommen zich los te maken van deze strijdende grootmachten en werden zij verenigd als één Georgië, geleid door de Bagrationi familie. Het was het startsein voor een gouden eeuw. Nog door heel Georgië zie je standbeelden, straatnamen of restaurants die verwijzen naar de helden uit deze periode. Zoals koning David de Bouwer (1073- 1125) en koningin Tamar (1160- 1213). Door invallen van de Mongolen kwam er uiteindelijk een einde aan de eenheid in het midden van de 13e eeuw. Wederom versplinterd hadden kleinere vorstendommen het moeilijk om Ottomanen en Perzen buiten te houden.

In de 18e eeuw komt Rusland te 'hulp'. Hoewel vriendelijke werd gestart als protectoraat van Rusland, werd niet veel later Georgië simpelweg geannexeerd en was de invloed van Rusland op tal van vlakken merkbaar. Georgië wordt vervolgens in de 20e eeuw onderdeel van de Sovjet-Unie en als die valt aan het begin van de jaren '90, een onafhankelijke republiek.

Officieel horen de regio's Abchazië (noordwesten) en Zuid-Ossetië (noorden) tot Georgië maar hebben beide gebieden, toen de Sovjet-Unie viel, los van elkaar de onafhankelijkheid uitgeroepen. Geen land ter wereld erkent echter deze staatjes, op Rusland en een paar Rusland-gezinde uitzonderingen na, en is de situatie uitzichtloos. Beide staatjes worden door Rusland geholpen, die er ook militairen gestationeerd heeft. Het is er vanuit Georgië in ieder geval niet mogelijk om de regio's terug te krijgen.

Museum voor Geschiedenis en Etnografie

Bezoekend dinsdag - zondag van 10.00 - 18.00
Zoals eerder beschreven werden veel kostbaarheden in Svaneti verborgen of in ieder geval voor langere tijd veilig bewaard. Een grote en bijzondere collectie kerkschatmuntten maar ook manuscripten op papier, planken en zelfs geschreven op takken. Keurig voorzien van Engelstalige informatieborden.

TIP: Hoewel dit niet staat aangegeven, heb je vanaf het dak van het museum een mooi uitzicht over de stad. Vraag even of je er naartoe mag en loop aan de achterkant de brandtrap omhoog.

Wandelingen

Er zijn meer dan genoeg wandelingen uitgezet van enkele uren tot lange meerdaagse trekkingen. Dat geldt overigens niet alleen vanuit Mestia want in heel Svaneti beginnen en eindigen routes. Mestia is als ideale uitvalsbasis een populair begin- en eindpunt en er zijn natuurlijk een aantal populaire wandelingen te benoemen. Het is wel raadzaam om altijd je paspoort bij je te hebben. De grens met Rusland is vlakbij en de grenspolitie patrolleert actief.

Koruldi meren (7 uur)

De wandeling naar de Koruldi meren is een "klassieker" te noemen. De meren, of meertjes, zelf zijn niet zo bijzonder maar de grote open vlakke van gloeiende heuvels met daarin stilstaand water is een prachtig gezicht en geeft je zeker voldoening. Het kost je zo'n 4 uur om de wandeling omhoog te maken en 2-3 weer naar beneden. Je kunt zelfs nog verder wandelen over de Koruldi kam.

Je kunt de meren ook bereiken per paard en, als het niet te veel geregend heeft, zelfs per 4x4. Voor wie naar boven wandelt zijn deze auto's misschien niet altijd even leuk om te zien, maar het is ook weer geen snelweg. Veel 4x4's zul je er niet zien of horen. Voor wie zelf omhoog wil rijden is een 4x4 en de nodige ervaring wel essentieel. De weg is hier en daar zeer nauw en steil en is het probleem van

Chalaadi gletsjer (2 - 3 uur)

Een populaire en toegankelijke wandeling is naar de Chalaadi gletsjer. Je kunt vanuit Mestia lopen, maar dan loop je het begin langs een fiets tot de brug vlakbij de waterkrachtcentrale. Als je de brug over bent begint de wandeling in het bos en kun je eenvoudig het pad volgen tot de gletsjer. De wandeling is totaal zo'n 1,5-2 uur vanaf de brug of 5-6 uur als je Mestia als startpunt neemt. Door klimaatverandering krimpt de gletsjer en zul je elk jaar een stukje verder moeten lopen. Onderweg passeer je stenen met daarop jaartallen geschilderd die aangeven tot waar de gletsjer kwam in welk jaar.

Mestia naar Ushguli (3 - 4 dagen)

Misschien wel de populairste wandeling, en zeker niet zonder reden, is die van Mestia naar Ushguli. Een ervaren wandelaar die met een eigen tent op pad gaat kan de wandeling in drie dagen voltooien, maar als je in guesthouses onderweg slaapt is het raadzaam er vier dagen voor uit te trekken. Over eten hoef je je geen zorgen te maken. De guesthouses verzorgen diners en ontbijt en kunnen zelfs een lunchbox voor je samenstellen.

De populariteit van deze wandeling zorgt er wel voor dat je er verstandig aan doet, met name in juli en augustus, je accommodatie vooruit te boeken als je geen eigen tent bij je hebt. In onze REISREPORT app en op onze website (via de startpagina van Georgië: www.reisreport.nl/georgië/) hebben we een lijstje met favorieten voor je verzameld. Van hotels tot simpele guesthouses.

Wandelschema in het kort:

- Dag 1: van Mestia naar Mulakhi (4 tot 5 uur wandelen)
- Dag 2: van Mulakhi naar Adishi (5 tot 6 uur wandelen)
- Dag 3: van Adishi naar Iprali (6 tot 7 uur wandelen)
- Dag 4: van Iprali naar Ushguli (4 uur wandelen)

Op de website www.caucasus-trekking.com vind je een groot aantal wandelingen overzichtelijk uiteen gezet. Netjes uitgeschreven en te printen in PDF en ook GPX en KML bestanden zijn er te downloaden.

Mestia is via een gemaakte weg te bereiken vanuit Zugdidi maar in de seizoenen dat er geen sneeuw ligt en bij goed weer, is het ook mogelijk om via een meer avontuurlijke bergpas (de Latpasi pas) te rijden. Deze is te bereiken door bij Lenkelti (Lager-Svaneti) naar het oosten te rijden en een sandweggetje iets voor de Koeshkuri rivier naar het noorden te nemen. In de interactieve kaart van Georgië in de REISREPORT reis app hebben we deze weg aangegeven.

Martvili Canyon

Een ander leuk uitstapje vanaf Kutaisi is de Martvili Canyon, zeker in combinatie met een bezoek aan de Okatse Canyon. Voor Georgische normen is het een zeer populaire en drukbezochte plek. In een rubberbootje paddle je samen met een klein groepje en 'gids' door een deel van de kloof. Alhoewel het boottochtje zelf kort is (je bent nog geen 20 minuten onderweg), is het een mooie rit. De kloof helemaal voor jezelf hebben is onwaarschijnlijk, je vaart soms met meerdere bootjes achter elkaar. Toch is het een prachtige omgeving en geeft het je vele mooie fotomomenten. Vervolgens kun je hier in een aangelegde park mooi wandelen.

Lunchtip: Oda Family Marani

Toegegeven, deze lunchplek heeft zich volledig gericht op toeristen en welgestelde Georgiërs. De prijzen zijn namelijk relatief aan de hoge kant, maar het eten en de huismuurwijn is er heerlijk. Bovendien is de ligging van dit familierestaurant erg rustgevend. Zoals overal in Georgië zijn ook hier de porties enorm, maar alle restjes worden desgewenst netjes ingepakt om mee te nemen. Zo kun je 's avonds of de volgende dag nog een keer genieten van het heerlijke eten.

Prometheus grot

Tot slot de Prometheus grot, een andere zeer populaire dagtrip vanaf Kutaisi. Vanaf het bezoekerscentrum heb je nog geen flauw benul van de grootsheid van deze grot. Je loopt via een trap naar beneden en komt in een compleet andere wereld terecht. De grot bevat een spectaculaire reeks stalactieten en stalagmieten. Door de grot loopt een goed aangelegd wandelpad, waar je samen met een gids doorheen loopt. Als kers op de taart stap je op het einde van de wandeling in een bootje. Via een ondergrondse rivier vaar je de donkere grot uit, waarna je met een busje terug wordt gebracht bij de entree.

Vliegen naar Kutaisi

Sinds 2019 is het mogelijk om vanaf Eindhoven Airport rechtstreeks in nog geen vijf uur naar Kutaisi te vliegen. De vlucht wordt uitgevoerd door discountair Wizz Air en gaat meerdere keren per week. Kutaisi is een fijne stad om aan te komen, waar het vliegveld zeer klein en overzichtelijk is en je binnen een half uur in je hotel in de stad bent.

Naast Kutaisi is het ook mogelijk om op de hoofdstad Tbilisi te vliegen. Georgian Airways vliegt vanaf zowel Amsterdam als Brussel naar Tbilisi.

Wizz
wizzair.com

DE GEORGISCHE KEUKEN

door Natalya Groos, GroosCom Travel

Georgië, het land dat op het kruispunt ligt tussen het westen en het oosten. In de oudheid liepen vele handelsroutes door het land en er woonden verschillende nationaliteiten in de hoofdstad Tbilisi. De Georgische keuken is daardoor een mix van kruiden, smaken en tradities geworden.

Tradities zijn erg belangrijk in Georgië. Een traditionele maaltijd heet "Supra". Een Supra is een urenlang diner waarbij de tafel wordt gedekt met veelal tientallen verschillende gerechten en er wordt urenlang geproeft en altijd veel gezongen. Wanneer mensen mij vragen waar de Georgische gerechten naar smaken of op lijken, dan antwoord ik: het is als een Georgisch lied dat wanneer je ernaar luistert, je de diepte, variaties, accenten, kracht, de ziel en het hart van de Georgiërs hoort.

De kwaliteit van de producten is in de Georgische keuken essentieel. In het land zelf groeit alles onder de zon en drink je mineraalrijk water dat uit de Georgische bergen naar beneden stroomt. Dit zorgt ervoor dat er voor de Georgiërs een pure smaak hebben. Daarom, als je Georgisch gaat koken, zoveel mogelijk biologische ingrediënten te gebruiken. Eet!

Ispanakhis Pkhali

Pkhali wordt van verschillende voorgerechten of als bijgerecht bij Supra. De meest gegeten Pkhali is met spinazie. Het wordt in een schaal in de koelkast zodat alle smaken even uit de koelkast.

INGREDIËNTEN VOOR 4-6 PERSONEN

- 1 kg verse spinazie bladeren
- 200 gram fijngehakte walnoten
- 3 tenen knoflook
- 50 - 100 gram fijngehakte verse koriander
- 1 theelepel gedroogde koriander zaai
- 1 theelepel gedroogde en gemalen goudsbloem (calendula)

- Breng een grote pan water aan de kook. Maak vervolgens het vuur klein en voeg de spinazie toe. Kook het voor 1 of 2 minuten totdat het redelijk zacht is (spinazie moet zijn felle groen kleur nog behouden). Giet het af in een vergiet en spoel met koud water om het garingsproces te stoppen. Laat het verder afkoelen en afdruipten.
- Zodra je de spinazie met je handen kunt pakken, wring je alle water uit de bladen. De spinazie moet redelijk droog worden. Leg het vervolgens op een snijplank en hak de spinazie zeer fijn en leg het in een schaal.
- Plaats de walnoten in een keukenmixer en maal ze tot een smeuïge pasta. Dit kan 5 minuten duren.

- Vermaal de spinazie vervolgens droog met een bloem, fenegriek en meng het geheel met de gekookte spinazie met je handen.
- Smeer het met de gekookte wortelen, venenkeok en decoratie van, met een olijfolie in kunt leggen.

Variatietip: probeer het met van gekookte wortelen.

Soep Khartsjo (kruidige rundvlees)

In Nederland hebben we de erwtensoep als klassieke soep, maar in Georgië wordt traditioneel uitsluitend gemaakt van rundvlees. Het tot een maaltijdsoep. De smaak van de soep is fris. Het is de zogenoemde "tklapi", een gedroogde pasta van krenten en wordt gebruikt recht de tklapi voor een tomatenpasta en citroensap.

- Leg het rundvlees in een grote pan met koud water, het water moet het vlees net bedekken. Kook het voor 1 uur. Breng vervolgens het water aan de kook. Dra het kookt neem je het vlees uit de pan en plaats in een schaal.

VOOR 6 PERSONEN

- 1 kg rundvlees in grove stukken (kan ook aan de bot)
- 75-100 gr basmati rijst of pandanrijst
- 50 ml zonnebloemolie
- 1 middelgroot ui, klein gesneden
- 1 blik gesneden tomaten in sap (400 gr)
- 1 eetlepel tomatenpasta
- 2-3 fijngemalen knoflooktenen
- ½ theelepel gedroogde en gemalen koriander

meti klooster

Getati klooster

N

Nadat je de kathedraal en de kloosters hebt bezocht maak je een wandeling door Kutaisi. In het centrum zelf zijn weinig bezienswaardigheden, maar is het wandelen zelf al zeer aangenaam. Tusschen van het centrale plein vind je de Colchis fontein, een mooie blkvanger. Aan dit plein ligt ook het Meskishvili theater, waar je bij interesse zeker even kunt kijken of je 's avonds een voorstelling kunt bijwonen.

Synagoge en de Green Bazaar

Op een paar minuten lopen ten noordoosten van dit plein ligt de synagoge van Kutaisi. Van binnen is de synagoge bijzonder mooi gedecoreerd en wat ons betreft echt een bezoek waard. Het is mogelijk dat je hier als enige bent en de deur op slot is. Klop dan even op de deur of vraag een voorbijganger of hij/zij je kan helpen.

Een andere leuke stop in Kutaisi is de levendige markt, Green Bazaar genaamd. Een overdekte markt waar je groenten, fruit, specerijen en andere versproducten vindt. Uiteraard hangen hier ook de bekende lekkernij Churchkhela in vele kleuren en soorten aan een touw van walnoten gedept in ingekookt druivensap. Mocht je deze nog niet hebben geproefd, dan is deze markt een uitstekende plek. Je vindt deze lokale snickers overigens door het hele land in kraampjes langs de weg alsook in supermarkten.

Hapje eten?

Palaty en STORY HOUSE Het grootste compliment aan deze twee restaurants is toch wel de inrichting, met brocante meubels heeft het een zeer huiselijke sfeer. Zelfs het servies ziet er prachtig uit. In combinatie met een goede kaart zijn dit twee geliefde restaurants. Reserveren is hier dan ook aan te raden.

Papavero Dit restaurant ligt aan een met straatart gedecoreerd pleintje. Zeker in de zomer is het terras een heerlijke plek om wat te drinken. Aan dit pleintje vind je overigens ook een kleine bakker, alleen al de geur maakt dat je er onbewust naar binnenwandelt.

Sisters Een ander populair restaurant is Sisters, waar ook de inrichting een groots compliment verdient. Hier is geregeld live muziek en de gerechten zijn subliem. Reserveren is aan te raden.

IN DE OMGEVING VAN KUTAIISI

Tskaltubo

Op zo'n 30 minuten rijden van Kutaisi ligt de stad Tskaltubo, bekend om de aanwezigheid van licht radioactieve thermische bronnen en de vele sanatoria. Tijdens de Sovjetperiode was er zelfs een rechtstreekse treinverbinding vanuit Moskou naar dit plaatsje. Een aantal van deze sanatoria is na de Sovjet tijd in verval geraakt. Ze dienen nu als populair decor voor commercials. Ook kunt een wandeling maken langs alle verlaten gebouwen. Sluit je dag vervolgens af bij de grote nog werkende spa, nummer 6 genaamd, waar je een heerlijke behandeling kunt ondergaan. Groot voordeel: de prijzen zijn er zeer gunstig.

Ook wij hebben hier genoten van een behandeling. Onze tip: ga voor de hydromassage. Zeker na een flinke dag wandelen is er niets lekkerders dan dat.

Op de koffie bij Nora

Elders in dit magazine kom je Tskaltubo ook tegen en een uitgebreid reisverhaal over ons bezoek aan Tskaltubo en de bijzondere inwoners lees je terug in onze app en op onze website. Zo worden we spontaan uitgenodigd door Nora, wonend in een van de vervallen gebouwen in Tskaltubo. Kijk op www.reisreport.nl/georgie en klik door.

Okatse Canyon

Vanaf het bezoekerscentrum, gelegen in het dorp Zeda Gordi, loopt een wandelpad richting het begin van de zogenoemde 'skywalk'. Een wandeling van ongeveer twee kilometer. Vervolgens start een 800 meter lange loopbrug gebouwd aan de rand van een diepe kloof. Het eindpunt is een uitkijktplatform in de vorm van een kruis, dat recht over het midden hangt. Heb je erg veel last van hoogtevrees? Dan is deze skywalk niet aan te raden. Je kunt vervolgens via een wandelpad terug naar het bezoekerscentrum lopen. Locals kunnen je ook voor een paar lari met een jeep terug naar boven brengen.

Op zo'n zeven kilometer van de Okatse Canyon bevindt zich de Kinchikha waterval. Vanaf het bezoekerscentrum loopt een aangelegd pad, waar je uiteindelijk bij een platform uitkomt. De Kinchikha waterval is een smalle maar zeer hoge waterval. Voor de echte avonturier is het hier mogelijk om te ziplinen.

ARMENIË & GEORGIË

REISGIDS MAGAZINE

REISREPORT REISGIDS MAGAZINES

Armenië & Georgië bezienswaardigheden, achtergrondartikelen, reisverhalen en handige tips.

Hoogtepunten

Jerevan, Khor Virap, Tatev,
Sevanmeer, Dilijan.

Het Armeense volk

Geschiedenis, christendom, de
genocide en gastvrijheid.

Verrassend Armenië

Grotten, bergpassen,
chatsjkars, watervallen.

REIS
REPORT

GEORGIË & ARMENIË

REISGIDS MAGAZINE

REISREPORT REISGIDS MAGAZINES

Georgië & Armenië bezienswaardigheden, achtergrondartikelen, reisverhalen en handige tips.

Hoogtepunten

Tbilisi, Kutaisi, Zwarte Zee,
Vardzia, kloosters, parken.

Qvevri wijn & supra

Proosten op het leven met de
oudste wijn ter wereld.

Wandelen & bergpassen

Mestia, Ushguli, Tusheti,
Kazbegi, Vashlovani, Adjara.

REIS
REPORT